

Forside (/) / Planteavl (/planteavl/) /

Udgivet 06.07.2026

Kornfestival: Landracer og gamle sorter kan udvikle moderne korndyrkning (/planteavl/kornfestival-landracer-og-gamle-sorter-kan-udvikle-moderne-korndyrkning/)

Kornfestival: Landracer og gamle sorter kan udvikle moderne korndyrkning

Økologisk planteavl kan drage nytte af egenskaber, man kan finde i fortidens korn: robusthed over for klimaforandringer, nøjsomhed mht. kvælstof og næringsværdi i mel og brød.

Af Karen Munk Nielsen

Moderne kornsorter er unikke, når det gælder kerneudbytte, men i forædlingen efter stigende udbytter og ensartethed nedtones andre egenskaber. Nogle af disse – for eksempel robusthed i et foranderligt klima – vurderes at få stigende betydning fremover, og under økologiske dyrkningsforhold kan egenskaber som produktivitet ved lave kvælstofniveauer være værdifulde. Andre kvaliteter og egenskaber er knyttet til næringsindhold i brødkorn, hvor protein og gluten i dag er i fokus på bekostning af andre indholdsstoffer. Man taler om 'den skjulte sult', dvs. en udvanding af næringsindholdet i moderne afgrøder. Den store genetiske diversitet, der findes i gamle sorter, landracer og populationer kan bidrage med løsninger på nogle af udfordringerne.

European Grain Festival 2026

Den genetiske diversitet i korn og potentialerne i at udnytte den var det overordnede tema på European Grain Festival, som i 2026 blev afviklet i Danmark med Landsorten som arrangør. Landsorten formidler økologisk såsæd, som ikke findes i almindelig handel, til sine medlemmer.

På kornfestivallen mødtes landmænd, forskere, forædlere, møllere og bagere fra hele verden til flere end 50 faglige oplæg om kornets historie, korndyrkning, forædling, ernæringskvalitet og smag og de landbrugssystemer, som kornet indgår i.

Foto: Karen Munk Nielsen

Kalø Økologisk Landbrugsskole lagde jord til en demonstrationsmark med flere end 200 forskellige kornsorter, landracer og populationer fra Danmark og udlandet.

Potentiale i flerårigt korn

Flerårige planter har fordele ift. ressourceudnyttelse, konkurrenceevne og miljøpåvirkning. I naturen er langt de fleste plantearter flerårige, mens de i landbruget forekommer sparsomt, og i korndyrkningen slet ikke. Der er siden 1960'erne gjort flere forsøg på at knække koden til flerårigt korn uden stor gennemslagskraft.

På Aarhus Universitet forsker lektor Virginia Nichols i emnet - bl.a. i flerårig rug, der er en krydsning mellem bjergrug (*Secale strictum*) og alm. rug (*Secale cereale*).

Udbyttet i flerårig rug er stadig lavt til moderat, omkring 1,5-2 ton pr. år. Kerneudbyttet skal dog ses i forhold til, at man kan høste på afgrøden i 2-3 år og derfor har markant lavere omkostninger til maskiner og arbejde.

Mere end et kerneudbytte

Kerneudbytte er imidlertid ikke den eneste værdi. Virginia Nichols nævner den gratis gør-det-selv-efterafgrøde af rug, som står tilbage på marken efter høst. Målinger viser en meget høj biomasseproduktion i rug om efteråret, som bl.a. skyldes, at flerårige planter vokser i bredden, hvorimod enårige vokser i højden. Genvæksten om efteråret kan afgræsses.

Flerårigheden bevirker, at jorden ikke er sort på noget tidspunkt og derfor mindre udsat for erosion. En større kulstofbinding er også en del af den værdi, som flerårigheden skaber, og som bl.a. er kendt fra kløvergræsmarker.

Aktuelt undersøger Virginia Nichols nitratomsætning og -udvaskning fra flerårig rug sammenlignet med enårig rug med og uden efterafgrøde. Flere virksomheder er involveret i at undersøge konsumkvaliteten.

Foto: Karen Munk Nielsen

Kerner af flerårig rug til venstre sammenlignet med to forskellige enårige rugsorter: i midten en linjesort og til højre en hybrid sort.

Finland vil have gamle sorter i dyrkning

Finland er havreland. Omkring halvdelen af havrepopulationer og -sorter i den nordiske genbank, NordGen, stammer fra Finland. Annika Michelson, der er lektor ved Håge Universitet, forsker bl.a. i gamle landracers og grundlagde i 2017 et finsk netværk, hvor omkring 100 landmænd og haveejere opformerer gamle sorter og landracers fra primært NordGen.

Havre fra genbanken er karakteriseret ved strå længder på 1-1,3 meter og et markant større rodsystem end moderne sorter og dermed også større kulstoffangst og -lagring i jorden. Undersøgelser viser, at landracers har flere rodhår, som er basis for et rigere mikroliv i jorden. Det større og mere forgrenede rodsystem afspejler ifølge Annika Michelson, at landracers er udviklet i systemer uden store mængder let omsættelig, mineralsk kvælstof.

- Selvforsyning er vigtigt for os i en usikker verden. Finland gamle sorter spille en aktiv rolle, fortæller Annika Michelson

Preview mode ...

fhængighed af import af f.eks. kunstgødning. Her kan sig med opformering af landracers.

Biodiversitet i selve afgrøden

Annika Michelson berørte også den tabte biodiversitet i moderne kornmarker. Ikke den biodiversitet, der reetableres med blomsterstriber, hegn og træer, men diversiteten i selve afgrøden gennem sortsvalg og samdyrkning, og som efter hendes mening italesættes for lidt. Som eksempel beskrev hun et tidligere traditionelt finsk dyrkningssystem, hvor havre blev samdyrket med turnips og forårssået vinterrug. Når havren var høstet, kunne man høste turnips, og efterfølgende blev rugen afgræsset. Året efter blev den høstet til modenhed.

Foto: Karen Munk Nielsen

Annika Michelson forsker i egenskaber i gamle sorter og landracer ved Håme Universitet i Finland.

Mel og brød af hvede/ærte-blanding

Samdyrkning for større diversitet og robusthed var også emnet i et dansk bidrag på kornfestivalen. Jesper Fog-Petersen, Innovationscenter for Økologisk Landbrug, fremlagde de positive resultater for samdyrkning af brødkorn og bælgsgød i danske, økologiske forsøg.

Hvor let, den høstede vare kan sorteres, afhænger af, hvor forskellige frøene er af de arter, man samdyrker. Men der er også andre muligheder end at skille afgrøden. Henrik Hauggaard-Nielsen fra Roskilde Universitet medbragte brød bagt af en blanding af hvede og Ingridærter som eksempel på en strategi, der gennem hele kæden fra landmand til forbruger omfavner diversitet og ressourcerudnyttelse og mindsker spild.

Et projekt ved Kassel Universitet har involveret økologiske landmænd, møllere og bagere i at udvikle og anprise brød bagt af samdyrket hvede og ærter. Erfaringerne fra projektet viser, at 5-10 procent ærter i hvedemel er uproblematisk, og at andelen kan øges til 30 procent, hvis ærtemelet først er kogt til grød, inden det tilsættes surdejen. En god glutenstruktur i hveden er en forudsætning for dette resultat.

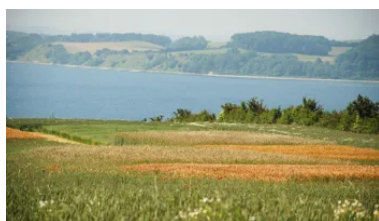
Foto: Karen Munk Nielsen

Brød bagt af hvede- og Ingridærtemel.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Måske er du også interesseret i

02.07.2026

Oversigt over økologiske landsforsøg 2026

Forebyggelse af bygfluer, lattergas fra organiske gødninger, sortsblandinger i vinterhvede og værdien af biogasyl...

20.05.2026

Nyt projekt tester grønspekt som økologisk konsumafgrøde

I Tyskland er 'grünkern' en delikatess, som indgår i kosten på forskellig vis. Det er speltkerner der er høstet tidli...

18.05.2026

Havresorters kvalitet til havredrik

I 2024-2025 har projektet POATential undersøgt kvaliteten af havre hele vejen fra mark til havredrik.

12.05.2026

Sund havre kan blive endnu sundere

Analyser af 200 gamle sorter, landracer og moderne forædlerlinjer af havre viser stor variation i...

13.04.2026

Økologer dyrker det, der fungerer bedst økologisk

Tal fra Danmarks Statistik giver indblik i, hvilke korn- og bælgsaedsafgrøder økologiske landmænd dyrker, og hva...

08.06.2026

Økologisk vårhvede - dyrkningsvejledning

Sådan dyrker du økologisk vårhvede.

26.02.2026

Vårbyg - økologisk dyrkningsvejledning

Sådan dyrker du økologisk vårbyg.

08.06.2026

Økologisk havre - dyrkningsvejledning

Sådan dyrker du økologisk havre.

26.02.2026

Prioritering af såtidspunkt i økologisk vårsæd

Når forårets markarbejde går i gang, er det vigtigt med en fornuftig prioritering af den rækkefølge,...

08.06.2026

Økologiske sortsforsøg

Sorternes evne til ukrudtskonkurrence og modtagelighed over for sygdomme afprøves under økologiske...

16.03.2026

Forebyggelse af havrecystenematoder

Havrecystenematoder og de forebyggende indsatser imod dem bør have særlig opmærksomhed i...

13.01.2026

Forebyg manganmangel i økologisk korn ved hjælp af efterafgrøder

Efterafgrøders evne til at optage og frigive mangan til den efterfølgende kornafgrøde varierer mellem arter. D...

Tilmeld dig vores ugentlige nyhedsbrev

Kontakt

Jesper Fog-Petersen

Specialkonsulent

+45 41 90 20 14

jefp@icoel.dk